

زمزم آب شفا بخش

تألیف:

دکتر حسین تاجی گله داری

عنوان کتاب:

زمزم آب شفابخش

تألیف:

دکتر حسین تاجی گله‌داری

موضوع:

عقاید کلام - اسلام و علوم و عقاید جدید، تجدید حیات فکری

نوبت انتشار:

اول (دیجیتال)

تاریخ انتشار:

اسفند (حوت) ۱۳۹۴ شمسی جمادی الاول ۱۴۳۷ هجری

منبع:

سایت عقیده www.aqeedeh.com

این کتاب از سایت کتابخانه عقیده دانلود شده است.

www.aqeedeh.com

book@aqeedeh.com

ایمیل:

سایت‌های مجموعه موحدین

www.aqeedeh.com

www.mowahedin.com

www.islamtxt.com

www.videofarsi.com

www.shabnam.cc

www.zekr.tv

www.sadaislam.com

www.mowahed.com

contact@mowahedin.com

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

فهرست مطالب

فهرست مطالب.....	أ
پیشگفتار.....	۱
تاریخچه آب زمزم.....	۲
عبدالطلب و حفر مجدد چاه زمزم.....	۹
چاه زمزم و سرچشمه‌های آن.....	۱۰
نام‌های زمزم.....	۱۱
فضایل آب زمزم.....	۱۲
ویژگی‌های آب زمزم.....	۱۳
آداب نوشیدن آب زمزم.....	۱۸
فواید نوشیدن زمزم.....	۱۸
از اسرار آب زمزم.....	۲۰
شگفتی‌های آب زمزم.....	۲۰
آب زمزم در آزمایشگاه‌های جهانی.....	۲۱
علاج با آب زمزم.....	۲۴

پیشگفتار

الحمد لله والصلاة والسلام على رسول الله وعلى آله وصحبه أجمعين:

آب زمزم بهترین آب روی زمین است و اکنون بیش از پنج هزار سال، از ظهور این آب گوارا و شفا بخش، از زمان حضرت اسماعیل عليه السلام تا کنون می‌گذرد، زمزم آبی است که خداوند آن را به عنوان هدیه به مؤمنانی که از دور دست برای زیارت خانه‌اش مشرف می‌شوند، ارزانی داشته است، و دارای فواید بسیاری است، برخی از فواید آب زمزم این است که خستگی را از بین می‌برد، و بدن را تقویت می‌کند، مشاهده می‌کنیم که زائران خانه‌ی خدا بعد از طواف و خستگی، هنگامی که آب زمزم را می‌نوشند، احساس خستگی از آنان دور می‌شود و فعال‌تر می‌شوند. در این کتاب مختصر سعی نموده‌ایم که برخی از فضایل، آداب، و ویژگی و خصوصیات آب زمزم را ذکر نماییم، امید است که مورد استفاده عزیزان قرار بگیرد، و از خداوند سبحان مسئلت دارم که این عمل را از بنده بپذیرد.

خادم العلم والعلماء

دکتر حسین تاجی گله داری

۱۵ شعبان ۱۴۲۹ هـ

برابر با ۲۶ مردادماه ۱۳۸۷ ش

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

تاریخچه آب زمزم

داستان ظاهر شدن آب زمزم با داستان و سرگذشت حضرت ابراهیم و همسرش هاجر و فرزندشان حضرت اسماعیل ارتباط دارد، حضرت ابراهیم علیه السلام به دستور خداوند، همسرش هاجر و فرزندش اسماعیل را که تازه متولد شده بود، از سرزمین کنعان (فلسطین) به سرزمین خشک و سوزان فاران (مکه) که نه جانداری، نه آب و علفی داشت، در میان دره‌های کوهستانی، منتقل کرد، آن‌ها هیچ زاد و توشه‌ای بجز یک مشک آب و کیسه‌ای خرما چیزی نداشتند، حضرت ابراهیم علیه السلام آن دو را کنار درخت بزرگی در نزدیکی مکان کعبه گذاشت، سپس از مکه خارج شد، چون قصد برگشتن نمود، همسرش بدنبال او براه افتاد، و گفت: ای ابراهیم ما را در این بیابانی که هیچ کس و هیچ چیز وجود ندارد، رها می‌کنی و کجا می‌روی؟ هاجر چندین بار سخن خویش را تکرار کرد، اما از ابراهیم علیه السلام جوابی نشنید، آنگاه هاجر گفت: آیا خداوند به تو چنین دستور داده‌است؟ حضرت ابراهیم علیه السلام فرمود: بله، هاجر گفت: در این صورت خداوند ما را ضایع نمی‌کند.

آنگاه حضرت ابراهیم علیه السلام به راهش ادامه داد، تا این که از دید آنان ناپدید گردید، پس دست دعا و تضرع به درگاه خدای بی‌نیاز بلند کرد، و عرضه داشت:

﴿رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي بِوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ رَبَّنَا لِيُقِيمُوا الصَّلَاةَ فَاجْعَلْ أَفْئِدَةً مِنَ النَّاسِ تَهْوِي إِلَيْهِمْ وَارْزُقْهُمْ مِنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَشْكُرُونَ﴾ [ابراهيم: ۳۷].

«پروردگارا! من (برخی) از فرزندانم را در وادی (خشک) و بی آب و بی گیاه، نزد خانه گرمی تو ساکن ساختم. پروردگارا! تا نماز را بر پا دارند، پس تو دل‌های (گروهی) از مردم را به آن‌ها مایل بگردان و از میوه‌ها به آن‌ها روزی ده، باشد که آنان سپاس گزارند».

هاجر و اسماعیل (علیهما السلام) تنها ماندند، هاجر از آن آبی که همراه داشت می‌نوشت، و از آن خرما می‌خورد، و کودکش را شیر می‌داد، تا این که پس از اندک زمانی آب همراه هاجر تمام شد، و تشنگی بر آن‌ها غالب شد، تشنگی فرزند، مادر را به تلاش برای یافتن آب واداشت، پس برای جستجوی آب به هر سوی می‌دوید، شاید که کسی را بیابد یا اینکه جرعه آبی پیدا کند، پس کوه صفا از همه نزدیک‌تر بود، بنابراین هاجر در پی آب به فراز کوه صفا رفت، ولی چیزی نیافت، سپس از صفا پایین آمد، و دوان دوان به فراز کوه مروه رفت، آنجا نیز چیزی نیافت و کسی را ندید، و این فاصله‌ی میان دو کوه صفا و مروه را هفت بار پیمود، و تا آنجا که توانست سعی کرد، اما تلاش و سعی‌اش بی‌نتیجه بود، تا اینکه به معجزه الهی به ناگاه در کنار حضرت اسماعیل چشمه آبی ظاهر شد و فواره زد، هاجر، از ترس اینکه آن آب به درون زمین فرو رود، مقدار خاک و شن را اطراف آن ریخت، و آب را در آنجا نگاه داشت، سپس مشک خود را پر کرد، و به فرزندش داد و خود نوشید، این چشمه‌ی مبارک زمزم نام گرفت، و به هاجر و فرزندش حیات دوباره بخشید.

پس از مدتی قبایل «جرهم» که از آنجا می‌گذشتند، متوجه شدند که در این منطقه آبی وجود دارد، لذا آنان با کسب اجازه از مادر اسماعیل، در کنار

این چشمه که به چاهی تبدیل شده بود و آب فراوان داشت، سکونت گزیدند.

حضرت اسماعیل علیه السلام بزرگ شد، و با یکی از دختران جرهمی ازدواج کرد، و سپس با پدرش حضرت ابراهیم (علیهما السلام) خانه‌ی کعبه را بنا کردند، پس از چندی قبایل کنانه و خزاعه نیز در جوار کعبه ساکن شدند، جرهمیان حرمت کعبه و حرم را پایمال کردند، آنگاه خداوند آب زمزم را از جوشش انداخت و خشک کرد، سپس کنانه و خزاعه، جرهمیان را بیرون راندند، و خود بر سرزمین مکه مسلط گردیدند^(۱).

امام بخاری رحمته الله داستان حضرت ابراهیم و همسرش هاجر و فرزندشان اسماعیل علیه السلام را در کتاب صحیح از زبان عبدالله بن عباس رضی الله عنه چنین نقل می‌کند:

ابن عباس رضی الله عنه می‌گوید: اولین بار که زنان از شال کمر استفاده کردند به تقلید از مادر اسماعیل (هاجر) بود. وی شال کمر، استفاده کرد تا رد پایش را از بین ببرد و ساره آنرا نبیند. سپس، ابراهیم علیه السلام هاجر و فرزندش، اسماعیل را که شیرخواره بود، برد و در نزدیکی بیت الله زیر درخت بزرگی که بالاتر از زمزم در قسمت علیای مسجد، قرار داشت، گذاشت. در آن زمان، در مکه، احدی وجود نداشت و آب نبود. ابراهیم علیه السلام آن‌ها را با یک کیسه خرما و یک مشک آب، همانجا رها کرد. سپس، به آن‌ها پشت کرد و براه افتاد. مادر اسماعیل، بدنبال او براه افتاد و گفت: ای ابراهیم! ما را در این بیابانی که هیچ کس و هیچ چیزی وجود ندارد، رها میکنی و کجا می‌روی؟ و چندین بار، این جمله را تکرار کرد. اما ابراهیم علیه السلام به او توجه

۱- به البدایة والنهائة این کثیر (۲۲۱/۱-۲۲۴) و تاریخ طبری (۱۵۲/۱-۱۵۵) و سبل الهدی والرشاد (۱۸۷/۱) و اخبار مکه فاکهی (۶/۲) رجوع شود.

نمی‌کرد. آنگاه، هاجر گفت: آیا خداوند به تو چنین دستوری داده است؟ ابراهیم گفت: بلی. هاجر گفت: در این صورت، خداوند ما را ضایع نخواهد کرد. سپس برگشت. ابراهیم علیه السلام به راهش ادامه داد تا اینکه به گردنه کوه، جایی که دیگر آن‌ها او را نمی‌دیدند، رسید. آنجا رو بسوی کعبه کرد و دست‌هایش را بلند نمود و چنین دعا کرد: پرودگارا! من زن و فرزندم را در سرزمین بدون کشت و زرع در کنار خانه تو که (تجاوز به) آنرا حرام ساخته‌ای، ساکن کرده‌ام تا نماز را بر پای دارند. پس تو دل‌های گروهی از مردم را بسوی آنان متمایل کن و آن‌ها را از میوه‌ها، روزی عطا فرما، باشد که سپاس‌گزاری کنند.

و هاجر نیز اسماعیل را شیر می‌داد و از آن آب، می‌نوشتید تا اینکه آب مشک‌اش، تمام شد. آنگاه، او و فرزندش، تشنه شدند. او فرزندش را می‌دید که از (شدت تشنگی) به خود می‌پیچد و یا پاهایش را به زمین می‌زند. هاجر که نمی‌توانست شاهد دیدن این صحنه باشد، براه افتاد و بالای کوه صفا که آنرا نزدیک‌تر یافت، رفت و در آنجا ایستاد و بسوی رودخانه نگاه کرد که آیا کسی را می‌بیند؟ ولی کسی را ندید. سپس، از کوه صفا پایین آمد تا به رودخانه رسید، آنگاه گوشه پیراهنش را بالا کشید و مانند کسی که دچار مشکل شده باشد، دوید تا اینکه از رودخانه گذشت. سپس، بالای کوه مروه رفت و آنجا ایستاد و نگاه کرد که آیا کسی را می‌بیند؟ ولی کسی را ندید. و هفت بار، این عمل را تکرار نمود.

ابن عباس رضی الله عنهما می‌گوید: نبی اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «پس به همین خاطر است که مردم بین صفا و مروه، سعی می‌کنند».

سر انجام هنگامی که مُشْرِف بر کوه مروه شد، صدایی شنید. به خود گفت: ساکت باش. آنگاه خوب، گوش فرا داد. دوباره همان صدا را شنید. سپس گفت: صدایت را به گوشم رسانیدی. اگر می‌توانی به من، کمک کن.

ناگهان، فرشته‌ای را کنار جایگاه زمزم دید که با پایش و یا بالش به زمین می‌زند تا اینکه آب، بیرون آمد. سپس هاجر، آب را جمع کرد و با دستش، جلوی آن را گرفت. و از آن آب، بر می‌داشت و در مشک می‌ریخت. و پس از هر بار برداشتن، آب همچنان فوران می‌کرد.

ابن عباس رضی الله عنهما می‌گوید: نبی اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «خداوند، مادر اسماعیل را رحمت کند، اگر او زمزم را رها می‌کرد» یا اینکه فرمود: «اگر او از آن آب برنمیداشت، زمزم، چشمه‌ای جاری و روان می‌شد».

راوی می‌گوید: او آب نوشید و فرزندش را شیر داد. فرشته به او گفت: از هلاک شدن، نترسید. زیرا اینجا خانه‌ی خداست که این پسر و پدر، آن را خواهند ساخت. و خداوند، دوستانش را ضایع نمی‌گرداند. گفتنی است که جای خانه کعبه، زمینی مرتفع و تپه‌مانندی بود که سیل، از چپ و راست آن، می‌گذشت.

هاجر این‌گونه، زندگی می‌کرد تا اینکه عده‌ای از قبیله‌ی جرهم که از راه کداء می‌آمدند، در قسمت پایین مکه، توقف کردند. و پرنده‌ای را که غالباً دور آب می‌گردد، در آنجا دیدند و گفتند: این پرنده، اطراف آب، دور می‌زند. و از زمانی که ما این رودخانه را می‌شناسیم، آبی در آن، وجود نداشته است. سپس، یک یا دو نفر را فرستادند. ناگهان، آنان آب دیدند و برگشتند و خبر آب را برایشان آوردند. آنان بسوی آب رفتند و در کنار آب، مادر اسماعیل را دیدند. به او گفتند: آیا به ما اجازه می‌دهی که نزد تو بمانیم؟ گفت: بلی. ولی شما هیچ‌گونه حقی از آب ندارید. گفتند: باشد.

ابن عباس رضی الله عنهما می‌گوید: نبی اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «مادر اسماعیل که انس گرفتن با مردم را دوست داشت، پیشنهاد آنان را پذیرفت. آن‌ها هم در آنجا توقف کردند و کسانی را برای آوردن خانواده‌هایشان فرستادند. آنان نیز

آمدند و در آنجا سکونت گزیدند طوری که چند خانواده از قبیله جرهم در آنجا جمع شدند.

اسماعیل علیه السلام رشد کرد و نوجوان گردید و عربی را از آنان، فرا گرفت. در این هنگام، مورد پسند آنان واقع شد و آنها او را انسانی با ارزش می دانستند. لذا هنگامی که به سن بلوغ رسید، یکی از دخترانشان را به نکاح او در آوردند. و پس از مدتی، مادر اسماعیل، فوت کرد.

سر انجام، بعد از ازدواج اسماعیل، ابراهیم علیه السلام آمد تا خانواده اش را که بخاطر خدا، رها کرده بود، سر بزند. پس به خانه اسماعیل آمد ولی او آنجا نبود. از همسرش درباره او پرسید. همسرش گفت: برای کسب رزق ما، بیرون رفته است. سپس، ابراهیم علیه السلام جویای وضع معیشتی و زندگی آنان شد. گفت: وضع ما خیلی بد است. در تنگنا و سختی بسر می بریم. و خلاصه اینکه زبان شکوه گشود. ابراهیم علیه السلام گفت: هنگامی که همسرت آمد، به او سلام برسان و بگو تا آستانه دروازه خانه اش را تغییر دهد. هنگامی که اسماعیل آمد، بوی آشنایی، احساس کرد. لذا پرسید: آیا کسی نزد شما آمده است؟ گفت: بلی. پیرمردی چنین و چنان، نزد ما آمد و سراغ تو را گرفت. به او گفتم که تو کجا رفته ای. و همچنین از وضع زندگی ما پرسید. به او گفتم که در سختی و مشقت بسر می بریم. اسماعیل گفت: آیا به تو سفارشی کرد؟ گفت: بلی، به من دستور داد که به تو سلام برسانم و گفت: آستانه درب خانه ات را عوض کن. اسماعیل گفت: او پدر من است و دستور داده است تا از تو جدا شوم. پس نزد خانواده ات برو. این گونه او را طلاق داد و با زنی دیگر از آن قبیله، ازدواج کرد. ابراهیم علیه السلام برای مدتی که خدا می خواست، نزد آنان نیامد. سپس آمد و بار دیگر، اسماعیل را نیافت. نزد همسرش رفت و سراغ اسماعیل را گرفت. گفت: به طلب روزی، بیرون رفته است. پرسید: حال شما چطور است؟ و جویای وضع معیشتی و زندگی آنان

شد. گفت: ما در رفاه و آسایش بسر می‌بریم و خدا را ستایش نمود. ابراهیم پرسید: غذای شما چیست؟ گفت: گوشت. پرسید: آشامیدنی شما چیست؟ گفت: آب. ابراهیم علیه السلام دعا کرد و گفت: خدایا! در گوشت و آب آنان، برکت عنایت فرما.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «آن زمان، در مکه، حبوباتی وجود نداشت و گر نه برای آن‌ها نیز دعای برکت می‌نمود. بدینجهت هرکس، بیرون از مکه، تنها به خوردن گوشت و آب اکتفا کند، برایش ناسازگار خواهد شد».

ابراهیم علیه السلام گفت: هنگامی که همسرت آمد، به او سلام برسان و بگو: آستانه در خانهات را محکم نگاه دار. وقتی که اسماعیل آمد، پرسید: آیا کسی نزد شما آمده است؟ گفت: بلی، پیرمردی خوش قیافه نزد ما آمد که دارای چنین صفات خوبی بود. آنگاه، سراغ تو را گرفت. به او گفتم که تو کجا رفته‌ای. سپس از وضع زندگی ما پرسید. به او گفتم که ما در آسایش بسر می‌بریم. اسماعیل پرسید: آیا به تو وصیتی کرد؟ گفت: بلی، به تو سلام رساند و دستور داد تا آستانه در خانهات را محکم نگاه داری. گفت: او پدر من بوده است و منظور از آستانه در، تویی. به من دستور داده‌است تا با تو زندگی کنم.

سپس، ابراهیم علیه السلام برای مدتی که خدا می‌خواست نزد آنان نیامد. بعد از آن، زمانی آمد که اسماعیل، نزدیک زمزم و زیر درخت بزرگ، مشغول تراشیدن و ساختن تیری بود. هنگامی که پدرش را دید، برخاست و بسوی او رفت. و رفتاری را که شایسته پدر نسبت به فرزند، و فرزند، نسبت به پدر بود، انجام دادند. سپس، ابراهیم علیه السلام گفت: ای اسماعیل! خداوند مرا به انجام کاری، امر کرده است. اسماعیل گفت: آنچه را که پرودگارت به تو دستور داده‌است، انجام بده. گفت: آیا تو به من کمک می‌کنی؟ گفت: کمکات می‌کنم. گفت: همانا خداوند به من دستور داده‌است تا اینجا

خانه‌ای بسازم. و با دستش به سوی تپه‌های مرتفع اطرافش، اشاره کرد. راوی می‌گوید: اینجا بود که پایه‌های خانهٔ خدا را بنا نهادند. اسماعیل علیه السلام سنگ می‌آورد و ابراهیم علیه السلام بنایی می‌کرد. و هنگامی که دیوارهای آن، بالا می‌آمد، اسماعیل این سنگ (که به مقام ابراهیم علیه السلام معروف است) را آورد و ابراهیم علیه السلام بر آن، ایستاد و بنایی می‌کرد و اسماعیل به او سنگ می‌داد. و هر دو چنین دعا می‌کردند ﴿رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾ [البقرة: ۱۲۷]. یعنی: «پرودگارا! از ما بپذیر. همانا تو شنوا و دانایی»^(۱).

عبدالمطلب و حفر مجدد چاه زمزم

همچنان که ذکر نمودیم، خداوند زمزم را از جوشش انداخت و خشک کرد، به طوری که مکان آن نیز محو گردید، و تا دوران عبدالمطلب جد بزرگوار رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم مخفی بود، عبدالمطلب شبی در خواب دید که به او گفته می‌شود: «بره» (یکی از نام‌های زمزم است) را حفر کن، و فردا باز در خواب دید، که به او می‌گویند: «مزنونه» (از نام‌های زمزم است) را حفر کن، در روز سوم نیز به گفته شد: «طیبه» (نام دیگر زمزم) را حفر کن، و در روز چهارم در خواب دید که به او گفته شد: «زمزم» را حفر کن. آنگاه در خواب جایگاه زمزم به وی نشان داده شد.

پس عبدالمطلب قریش را در جریان گذاشت، و آنگاه خود با کمک فرزندش «حارث» همان نقطه‌ی خاص را حفر کردند، بعد از اینکه مقداری حفر نمودند، ناگهان آب فواره زد و بالا آمد، و چشمه‌ی زمزم بار دیگر ظاهر شد، و عبدالمطلب در کنار آن حوضی ساخت، و حاجیان و زائران خانه‌ی

خدا از آب زمزم می‌نوشیدند، و سقایت حاجیان را به عهده گرفت، و در هنگام ظهور اسلام سقایت حجاج در دست عباس بن عبدالمطلب، عموی پیامبر ﷺ بود^(۱).

چاه زمزم و سرچشمه‌های آن

بیش از پنج هزار سال، از ظهور آب گوارا و شفا بخش زمزم، از زمان حضرت اسماعیل عليه السلام تا کنون می‌گذرد.

و از زمان حفر دوباره در زمان عبدالمطلب تا کنون حاجیان از آن بهره‌مند می‌شوند، چاه زمزم در قرب کعبه مشرفه واقع است، اما اکنون در طبقه زیر زمینی مطاف در عمق ۱/۵۶ متری قرار دارد، و در فاصله نزدیک کعبه و مقام ابراهیم، در سمت چپ، سنگی دایره‌ای شکل قرار دارد که بر آن نوشته شده: «بئر زمزم» (چاه زمزم). بعد از توسعه‌ی جدید حرم در دوران ملک فهد پادشاه سعودی، سالن‌های جداگانه‌ای برای زنان و مردان، در طبقه زیر زمین مطاف ساخته شده و زائران از آن شیرهای آب که آنجا نصب شده استفاده می‌کنند.

چشمه‌های که چاه زمزم را تغذیه می‌کنند، عبارت از سه چشمه است:

- چشمه‌ای در مقابل رکن اسود (حجر الاسود).
- و چشمه‌ای در مقابل کوه ابو قبیس و صفا.

۱- اخبار مکه فاکهی (۱۳/۱) و اخبار مکه ازرقی (۴۴/۲) و البداية والنهاية ابن کثیر (۳۲۱/۲) و سبل الهدی (۱۸۷/۱-۱۸۹) و روض الأنف سهیلی (۱۶۶/۱).

- و چشمه سومی در مقابل مروه قرار دارد^(۱).

در سال ۱۴۰۰ هجری شمسی، تیمی از مهندسين به سرپرستی مهندس يحيی كوشك، هنگام پاكسازی چاه زمزم، توانستند كه اندازه‌های دقیقى از عمق چاه زمزم و همچنین سرچشمه‌های آن بدست آورند.
مهندس يحيی كوشك می‌گوید:

سرچشمه اصلی چاه زمزم، از سمت كعبه، از طرف حجر الاسود است كه طول آن ۴۵ سم و ارتفاع آن ۳۰ سم است، و بیشترین آب از همین ناحیه می‌جوشد. سرچشمه دومى آب زمزم، روزنه‌ای بزرگی در جهت مكبریه (اجیاد) می‌باشد، كه طول آن ۷۰ سم است، و در داخل به دوشاخه تقسیم می‌شود، و ارتفاع آن ۳۰ سم است، و همچنین روزنه‌ها و سرچشمه‌های كوچكى نیز در بین سنگ‌های دیواره‌های چاه قرار دارد، كه آب از بین آنها نیز بیرون می‌آید، پنج تا از این‌ها در بین دو سر چشمه و روزنه‌ی اساسی قرار دارند كه به اندازه‌ی یک متر است، همچنین ۲۱ روزنه‌ی دیگر وجود دارد كه از کنار روزنه‌ی اصلی آغاز می‌شود، و به سمت كوه ابی‌قیس و صفا می‌باشد^(۲).

نام‌های زمزم

آب زمزم، نام‌های زیادی دارد، و كثرت اسم بر شرف و بزرگی مسمی دلالت می‌كند، از آنجایی كه آب زمزم بهترین آب بر روی زمین است، و آب شفا بخش و مبارکی است، دارای اسامی بسیاری می‌باشد، از نام‌های آن:

۱- اخبار مکه ازرقی (۶۱/۲) و اخبار مکه فاكهی (۷۴/۲) و فضل ماء زمزم، سائد بكداش (ص ۳۶).

۲- زمزم، يحيی كوشك (ص ۶۱) و فضل زمزم بكداش (ص ۳۷).

برکه، بره، بشری، هزمه جبریل، حفیره عبدالمطلب، طیبه، مذنونه، سقیا اسماعیل، نافعه، میمونه، صافیه، شباعه، طاهره، ظبیه... می باشد^(۱).

فضایل آب زمزم

درباره‌ی اهمیت و فضیلت آب زمزم، و فضیلت نوشیدن آن روایات بسیاری از پیامبر بزرگوار اسلام حضرت محمد ﷺ نقل شده است که ما در اینجا به برخی از آن روایات اشاره می‌کنیم:

* ابوذر رضی الله عنه می‌گوید: رسول خدا ﷺ فرمود: «إِنَّهَا مُبَارَكَةٌ إِنَّهَا طَعَامٌ طَعِيمٌ». «زمزم، آب مبارکی است، و غذایی است که گرسنه را سیر می‌کند»^(۲).

* در روایت دیگر آمده است: «زمزم، غذایی برای گرسنه، و شفایی برای بیماری است»^(۳).

* و عبدالله بن عباس می‌گوید: رسول خدا ﷺ فرمود: «آب زمزم، بهترین آب روی زمین است»^(۴).

عبد الله بن عباس رضی الله عنهما روایت می‌کند که رسول خدا ﷺ فرمود: «آب زمزم برای آن چیزی است که نوشیده شود، پس اگر برای طلب شفا، آن را نوشیدی، خداوند به توشفا می‌بخشد، و اگر برای سیر شدن نوشیدی، خداوند تو را سیر می‌گرداند، و اگر برای رفع تشنگی نوشیدی، خداوند

۱- ر.ک. فضل ماء زمزم (ص ۴۱) وسبل الهدی (۱/۱۸۵) و اخبار مکه فاکهی (۲/۶۸).

۲- امام مسلم در کتاب صحیح (۲۴۷۳) روایت کرده است، این حدیث طولانی است، در آن داستان ابوذر ذکر شده که وی به مدت یک‌ماه در مکه پنهان بود؛ و جز آب زمزم، آب و غذایی نداشت.

۳- طبرانی در معجم کبیر (۱۱۱۶۷) و اوسط (۳۹۱۲) روایت کرده است.

۴- طبرانی در معجم صغیر (۲۹۵) و بیهقی درسین کبری (۱۴۷/۵) روایت کرده‌اند.

تشنگی تو را برطرف می‌سازد، آن گودال جبریل، و نوشیدنی خداوند برای حضرت اسماعیل است^(۱).

ویژگی‌های آب زمزم

۱- آب زمزم از نظر ترکیب دارای ویژگی خاصی است، از زمان بوجود آمدنش تا کنون دارای ترکیبات معدنی یکسان بوده است، علی‌رغم استفاده مدام از آب زمزم تا به حال این چاه خشک نشده است. مهندس سامی عنقاوی مدیر مرکز (ابحاث) تحقیقات حج می‌گوید: ما در هنگام توسعه جدید حرم، مشغول حفاری چاه زمزم بودیم، هرچه آب را بیرون پمپاژ می‌کردیم، باز جوشش آب بیشتر می‌شد، ناچار شدیم سه پمپ بزرگ برای تخلیه آب نصب کنیم، تا اینکه بتوانیم اساس آن را پایه ریزی کنیم، آنگاه از سر چشمه‌های اصلی زمزم نمونه برداشتیم، تا آزمایش‌های لازم را به عمل آوریم که آیا حاوی میکرب است؟ یا خیر؟ بنابر این به این نتیجه رسیدیم که خالی از میکرب می‌باشد، و یک عدد میکرب هم در آن نیافتیم! پاک و تمیز است، ولی گاهی اوقات هنگام استفاده از آب زمزم که در گالون یا دلو ریخته می‌شود، یا از کانال لوله کشی عبور می‌کند، امکان آلوده شدن دارد، اما خود آب در ذات خودش هیچ‌گونه آلودگی یا میکرب ندارد، و این ویژگی آب زمزم است^(۲).

۲- آب زمزم بهترین آب روی زمین است.

این بخشی از حدیث پیامبر خدا ﷺ است که در صفحات گذشته ذکر نمودیم.

۱- حاکم در مستدرک (۶۴۶/۱) و دارقطنی در سنن (۲۸۹/۲) روایت کرده‌اند.

۲- ماء زمزم معجزات و اسرار (ص ۵۵).

۳- آب زمزم بوسیله‌ی امین وحی حضرت جبریل علیه السلام برای نوشیدن پیامبر گرامی حضرت اسماعیل علیه السلام آشکار شده است.

۴- آب زمزم در مقدس‌ترین سرزمین و در کنار خانه‌ی خدا، در حرم مکه، نزد رکن و مقام جوشیده است.

۵- آب زمزم، آبی است که قلب مطهر مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم را با آن شستشو داده‌اند.

انس بن مالک رضی الله عنه می‌گوید: رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم (در دوران کودکی) با کودکان مشغول بازی بود، جبریل علیه السلام آمد، او را گرفت و خواباند، سپس سینه‌اش را شکافت... آنگاه آن را با آب زمزم، در تشت طلایی شستشو داد...^(۱).

همچنین در واقعه‌ی اسراء و معراج، قلب پاک رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم با آب زمزم شستشو داده شده است. در حدیث آمده: «...جبریل آمد، آنگاه سینه‌ام را شکافت، سپس با آب زمزم شست...»^(۲).

۶- آب زمزم از آیات بینات (نشانه‌های واضح) و معجزات الهی در حرم مکه می‌باشد، که از زمان حضرت اسماعیل علیه السلام تا کنون این چاه جریان داشته و سالی صدها هزار نفر از آن بهره برداری می‌کنند.

۷- آب زمزم، آبی است که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم آب دهان مبارکشان را در آن انداخته‌اند، و به برکت آن افزوده شده است.

عبدالله بن عباس می‌گوید: «رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم کنار چاه زمزم تشریف آوردند، پس دلو آبی را برای ایشان کشیدیم، نوشیدند، سپس در آن آب دهان انداختند، آنگاه ما آن آب را چاه زمزم ریختیم...»^(۱).

۱- صحیح مسلم (۲۶۱)

۲- صحیح بخاری (۳۴۹) و همچنین به فتح الباری (۴۶۰/۱ و ۴۸۱/۱۳) رجوع شود.

در روایت دیگر:

«آنگاه نوشیدند و مضمضه کردند، سپس آب دهان خود را در دلو انداختند، آنگاه دستور دادند آن را درون چاه بریزند»^(۲).

وائل بن حجر می گوید:

«دلوی از آب زمزم، خدمت رسول خدا ﷺ آورده شد، پس مضمضه (آب را در دهان) کردند، آنگاه آب دهان را در آن انداخت، (سپس در چاه ریخت)^(۳). از بوی مشک خوشبوتر بود^(۴)، بوی مشک از آن برخاست»^(۵).
 ودر روایت دیگر آمده: «پس نوشید، سپس وضو گرفت، و مضمضه کرد، آنگاه در دلو ریخت...»^(۶).

پس برکت و خاصیت آب دهان مبارک رسول خدا ﷺ بر برکت و خاصیت زمزم افزوده است.

۸- آب زمزم غذایی برای گرسنه است، خداوند این ویژگی را در آب زمزم قرار داده است که گرسنه را سیر می گرداند، و جای غذا را می گیرد، از داستان هاجر و اسماعیل (علیهما السلام) چنین می فهمیم که خداوند این آب مبارک را غذا و آب آنان قرار داده بود.

حافظ ابن حجر می گوید: در حدیث ذکر شده که هاجر بر همان حال خودش بود تا اینکه کاروانی از قبیله ی جرهم از آنجا گذر کردند.....از این

۱- امام احمد (۳۷۲/۱) روایت کرده است، و اسنادش صحیح می باشد.

۲- ازرقی در اخبار مکه (۵۴/۲) بصورت مرسل آورده است، به معجم کبیر طبرانی (۱۰۹۷۲) و نصب الرایة (۹۹/۳) رجوع شود.

۳- مسند احمد (۳۱۵/۴) و معجم کبیر طبرانی (۵۱/۲۲)

۴- امام احمد (۳۱۸/۴) و ابن ماجه (۶۵۹) روایت کرده اند، و حسن می باشد.

۵- امام احمد (۳۱۸/۴) و ابن ماجه (۶۵۹) روایت کرده اند، و حسن می باشد.

۶- مسند حمیدی (۸۸۶)

دانسته می‌شود که هاجر با آب زمزم خود را تغذیه می‌نمود، و او را از غذا و آب بی‌نیاز می‌کرد^(۱).

و در داستان مسلمان شدن ابوذر آمده است که وی بمدت یکماه در مکه میان پرده کعبه پنهان بود، و می‌خواست که با پیامبر خدا ملاقات کند، و در این مدت فقط از آب زمزم می‌نوشید، ابوذر می‌گوید: رسول خدا ﷺ با یارش آمد و حجر اسود را استلام کرد، سپس خانه کعبه را طواف نمود، آنگاه نماز خواند، هنگامی که از نمازش فارغ شد، عرض کردم: السلام عليك يا رسول الله، فرمود: «وعليك ورحمة الله» سپس فرمود: «چه کسی هستی؟» عرض کردم: از قبیله‌ی غفار... سپس فرمود: «از چه مدت تو در اینجا بودی؟» عرض کردم: از ۳۰ شبانه روز، فرمود: «چه کسی به تو غذا می‌داد؟» عرض کردم: غذایی جز آب زمزم نداشتم، و چنان چاق و فربه شده‌ام که گوشت شکم از فربه‌ی روی هم خمیده است، و هیچ اثری از گرسنگی در بدنم احساس نمی‌کنم. فرمود: «آری، آن آب مبارکی است، و آن غذایی برای گرسنه است»^(۲).

امام ابن قیم در کتاب زاد المعاد می‌نویسد: من کسی را دیدم که ایام زیادی، تقریباً یک‌ماه و نیم یا بیشتر فقط با آب زمزم تغذیه می‌نمود، و اصلاً احساس گرسنگی نمی‌کرد، و همراه با سایر مردم نیز طواف می‌کرد، و به من گفت: گاهی اوقات تا چهل روز به همین حالت باقی می‌مانم^(۳).

۱- فتح الباری (۴۰۳/۶)

۲- صحیح مسلم (۲۴۷۳)

۳- زاد المعاد (۳۵۶/۴)

۹- آب زمزم شفای هر دردی است

خداوند بزرگ در این آب مبارک، خاصیت شفا بخش را قرار داده است، پس کسی که به نیت شفا این آب را بنوشد، خداوند تبارک و تعالی او را از هر بیماری شفا می‌بخشد. در حدیث گذشت که: «زمزم بهترین آب روی زمین است، غذایی برای گرسنه و شفای بیماری است».

ابوذر رضی الله عنه روایت میکند که رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «زمزم، غذایی برای گرسنه، و شفای بیماری است»^(۱).

و در دنباله‌ی حدیث ابوذر که امام مسلم روایت کرده است: «إِنَّهَا مُبَارَكَةٌ إِيَّهَا طَعَامٌ طُعِمَ». حافظ ابن حجر می‌گوید: طیالسی افزوده است: «وَشِفَاءٌ سُقِمَ» «و شفای هر بیماری است»^(۲).

لفظ حدیث «وَشِفَاءٌ سُقِمَ» شفای بیماری است، هر بیماری را شامل می‌شود.

و همچنین حدیثی که ابن عباس از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم روایت نموده: «زمزم برای آن چیزی است که نوشیده شود، اگر برای طلب شفا نوشیدی، خداوند تو را شفا می‌بخشد...»^(۳).

حضرت رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم آب زمزم را به بیماران می‌داد، و بر آنان می‌پاشید^(۴). صحابی بزرگوار عبد الله بن عباس رضی الله عنه، آب زمزم را برای شفا

۱- بزار روایت کرده است (الترغیب والترهیب منذری ۲/۲۰۹)

۲- فتح الباری (۳/۴۹۳)

۳- مستدرک حاکم (۱/۶۴۶) و سنن دار قطنی (۲/۲۸۹)

۴- اخبار مکه فاکهی (۲/۴۹) و سنن کبری بیهقی (۵/۲۰۲)

از هر دردی می نوشید، و چنین دعا می نمود: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ عِلْمًا نَافِعًا وَرِزْقًا وَاسِعًا وَشِفَاءً مِنْ كُلِّ دَاءٍ»^(۱).

امام ابن قیم می گوید: «من استشفا با آب زمزم را آزموده‌ام، و برای بیماری‌های مختلفی نوشیده‌ام، با فرمان خدا شفا یافتیم»^(۲).

آداب نوشیدن آب زمزم

- آب زمزم بهترین آب روی زمین است، و نوشیدن آن آدابی دارد:
- مستحب است که در آغاز بسم الله بگوید.
- با دست راست بنوشد.
- ایستاده و رو به قبله بنوشد^(۳).
- هنگام نوشیدن نیت داشته باشد.
- با سه نفس بنوشد.
- بعد از نوشیدن الحمدلله بگوید.
- «تضلع» (بسیار نوشیدن) یعنی: آنقدر بنوشد و سیراب شود تا آنکه آب به اضلاع (دنده‌ها) برسد.

فواید نوشیدن زمزم

۱- مستدرک حاکم (۴۷۳/۱)

۲- زاد المعاد (۳۲۰/۴)

۳- فقها درباره‌ی نوشیدن زمزم بحالت نشسته و یا ایستاده اختلاف نظر دارند، و راجح این است که نشسته و ایستاده هر دو جایز است.

آب زمزم دارای فواید بسیاری است، و از آنجایی که بهترین آب روی زمین است، باید آنقدر نوشید که سیراب شد، از فواید آب زمزم این است که خستگی را از بین می‌برد، مشاهده می‌کنیم که حجاج بعد طواف و خستگی هنگامی که آب زمزم را می‌نوشند، احساس خستگی از آنان دور می‌شود و فعال‌تر می‌شوند.

همچنین از دیگر فوایدش این است که سبب تقویت بدن، بخصوص زانو و مفاصل می‌گردد.

حضرت عبد الله بن عباس رضی الله عنهما می‌گوید:

«هیچ کسی نمی‌توانست در دویدن از اهل مکه سبقت بجوید، و هر کس با آنان کشتی می‌گرفت، او را به زمین می‌انداختند، و اهل مکه هیچ‌گاه دچار زانو درد نمی‌شدند، تا اینکه از آب زمزم روی گردان شدند، آنگاه بیماری به پاهایشان سرایت کرد و ناتوان شدند»^(۱).

و همانگونه که در حدیث آمده است: «آب زمزم برای آنچه که نوشیده شود، می‌باشد» در زندگی نامه بسیاری از علمای مشهور نوشته شده که آنان آب زمزم را برای علم فراوان و حافظه‌ی قوی نوشیده‌اند و به مرادشان رسیده‌اند.

پس برای هر مقصد و مرادی که آب زمزم نوشیده شود به اذن الهی آن مراد و مقصد برآورده می‌شود، و لیکن به نیت و اخلاص شخص بستگی دارد.

آب زمزم بهترین تحفه‌ای است که از مکه آورده می‌شود، و بهترین هدیه‌ای که به مهمان داده می‌شود.

از اسرار آب زمزم

از اسرار و معجزه الهی در آب زمزم این است که دارای نیرو و معادن بسیاری است، و در صد بالایی از کلرید سودیوم دارد که به ۱۸٪ می‌رسد، و این سبب می‌شود که هنگام نوشیدن کمی احساس نمکین بودن داشته باشد، ولی با این وجود شخصی که می‌نوشد در آن هنگام هیچ‌گونه شور و نمکین بودن را احساس نمی‌کند.

زمزم، چنان ترکیب خاصی دارد که با مرور زمان هرگز مزه و رنگ و بویش تغییر نمی‌کند، و هیچ‌گونه میکرب و باکتری به آن راه ندارد.

شگفتی‌های آب زمزم

هرچند که برخی کوشش نموده‌اند که آب‌های معدنی شبیه ترکیبات آب زمزم بسازند ولی تمام تلاش و سعی آنان بیهوده بوده است زیرا که آب زمزم ویژگی خاص دارد که خداوند در آن قرار داده‌است.

و علم به اثبات رسانده که آب زمزم با تمام آب‌های جهان فرق دارد، با وجود دانسته شدن برخی از مکونات (عناصر سازنده) خداوند ویژگی خاصی در آن قرار داده و سری در آن نهفته است که به آن پی نبرده‌اند دکتر محمد عزت مهدی استاد علم زمین شناسی در انستیتوت تحقیقات زیست شناسی دانشگاه عین شمس قاهره، طی تحقیقاتی که در سال‌های اخیر انجام داده‌است به این نتیجه رسیده که آب زمزم ویژگی‌های منحصر به فرد دارد که آن را از سایر آب‌های جهان متمایز می‌گرداند.

برخی از ویژگی‌های که به آن اشاره نموده عبارت است از اینکه:

آب زمزم هرگز بد بو و گندیده نمی‌شود، مزه، رنگ و بوی آن هرگز تغییر نمی‌کند، و شبیه عسل می‌باشد که عوامل آب و هوا بر آن تأثیر نمی‌گذارد،

بر عکس تمام آب‌های دیگر، مانند آب نهرها، دریاها، باران، و آب‌های زیر زمینی، و سبب آن نیز به ترکیبات و عناصر شیمیایی آن بر می‌گردد که مانع رشد و فعالیت میکروب و باکتری و قارچ‌ها می‌شود.

افزون بر آن آب زمزم بهترین و عظیم‌ترین آب معدنی است که در سطح جهان برای علاج و شفا از آن استفاده می‌شود.

از اسرار و شگفتی‌های دیگر زمزم این است که با وجود اینکه دارای املاح زیادی است طعم آن شیرین است، و هنگام نوشیدن شور بودنش محسوس نمی‌شود، اگر این نسبت املاح که در آب زمزم وجود دارد در آب دیگری وجود می‌داشت هرگز قابل شرب نبود^(۱).

آب زمزم در آزمایشگاه‌های جهانی

آب زمزم معجزه الهی است که سالانه بیش از صدها هزار نفر از آن می‌نوشند، در سال ۱۹۷۱ میلادی در زمان حکومت ملک فیصل پادشاه عربستان، یک پزشک مصری چنین ادعا نمود که آب زمزم برای آشامیدن مناسب نیست، زیرا که کعبه در گودی و پایین‌تر از سطح دریا و در مرکز شهر مکه واقع شده است، بنابراین فاضلاب‌های مکه همه بسوی چاه زمزم سرازیر می‌شود و آن را آلوده می‌سازد.

پس هنگامی که شاه فیصل از این موضوع آگاه شد، بلافاصله دستور داد تا وزارت کشاورزی و منابع آبی نمونه‌ای از آب زمزم را جهت آزمایش و صحت قابل شرب بودنش را به آزمایشگاه‌های اروپا ارسال نمایند این وزارتخانه تصفیه خانه‌ها و نیروگاه‌های موجود در جده را موظف نموده تا این کار را به انجام برسانند، و مهندس معین الدین احمد که به عنوان مهندس

۱- ماء زمزم اسرار و معجزات (ص ۲۴).

شیمی کارمند وزارت کشاورزی بود، موظف گردید که این امر را به انجام برساند.

مهندس معین الدین می گوید:

بخاطر دارم که آن زمان هیچ تصویری راجع به این که آب چاه ممکن است به چه صورت باشد، را نداشتیم... هنگامی که به چاه رسیدیم، برایم مشکل بود باور کنم که این چاه که به اندازه یک حوض بود، و ابعادی در حدود ۱۸ در ۱۴ فوت داشت، و هر ساله حاجیان به اندازه میلیون ها گالن آب از آن برداشت می کنند همان چاهی است که قرن ها پیش در زمان حضرت ابراهیم علیه السلام بوجود آمده است تحقیقاتم را با اندازه گرفتن ابعاد چاه شروع کردم، سپس از دستیارم خواستم تا عمق چاه را به من نشان دهد، وی ابتدا غسل و خود را تطهیر نمود، سپس به داخل چاه رفت و ایستاد، سطح آب چاه درست تا بالای شانه هایش بود، سپس برای یافتن هرگونه مجرا و لوله ای که آب را به داخل چاه بیاورد، از یک طرف به طرف دیگر چاه رفت، ولی موفق به یافتن هیچ مجرای نشد، فکر دیگری به ذهنم رسید، و آن اینکه ما می توانستیم به وسیله پمپ بزرگی که در چاه نصب شده بود، و برای ذخیره کردن آب زمزم در مخزن می بود، آب را به سرعت کنار بزنیم، بدین صورت عمق آب موجود در چاه کم می شد و می توانستیم مجرا دخول آب را مشاهده کنیم، ولی تعجب آور بود که در زمان پمپاژ کردن آب، چیزی مشاهده نکردیم، اما من به این مسئله واقف بودم که این روش راه حل یافتن ورودی آب به چاه است، لذا تصمیم گرفتیم دوباره این مرحله را تکرار نماییم، ولی این بار به دستیارم گفتم که در یک جا بایستد، و با دقت هر اتفاق غیر معمول را در نظر بگیرد، او پس از مدتی دستانش را بلند کرد و فریاد زد: الحمد لله یافتیم، سپس گفت: در بستر چاه حرکت شنها در زیر پایم، مکانی را که آب از آن تراوش می کند، احساس می کنم، آنگاه او در

اطراف چاه قدم زد و همان پدیده را جای جای چاه احساس نمود، در واقع تراوش آب به چاه بطور یک نواخت در هر نقطه از بستر آن وجود داشت و باعث می شد تا سطح آب ثابت بماند.

مهندس معین الدین می افزاید:

پس از تکمیل مشاهداتم نمونه‌هایی از آب چاه را جهت انجام آزمایشات در آزمایشگاه‌های اروپایی برداشتم، و قبل از ترک مکه، پرسش‌هایی را در مورد دیگر چاه‌های موجود در اطراف مکه از مقامات مسئول نمودم، و آن‌ها اظهار داشتند که تمامی آن چاه‌ها تقریباً خشک هستند.

پس از مراجعت به دفترم در جده یافته‌های خویش را برای مدیرم بازگو نمودم و او نیز با علاقه به آن‌ها گوش می داد..

نتایج آزمایشات به عمل آمده بر روی نمونه‌های آب زمزم در اینجا و اروپا تقریباً یکسان بود، و تنها اختلاف مشاهده شده بین آب زمزم و دیگر آب‌ها در مقدار کلسیم و منیزیم آن است، که این مقدار در آب زمزم کمی بیشتر بوده و شاید بدین علت باشد که این آب باعث رفع خستگی حاجیان می‌گردد، اما نکته‌ای که بیشتر حائز اهمیت می‌باشد این است که این آب محتوی فلوراید و دارای خاصیت میکرب کشی قوی می‌باشد، علاوه بر این نتایج آزمایشات به عمل آمده در اروپا نشان می‌دهد که این آب برای آشامیدن بسیار مفید است، از این رو اظهارات دکتر مصری کاملاً رد شد. هنگامی که نتایج آزمایشات به شاه فیصل گزارش شد، وی بسیار خرسند گردید و دستور داد این مطلب در مطبوعات اروپا منعکس گردد.

در هر حال این مسئله موهبتی شد تا از طریق این تحقیقات به ترکیبات شیمیایی آب زمزم پی ببریم و در حقیقت هر چه بیشتر راجع به آب زمزم تحقیق نمایید شگفتی‌های بیشتری را در آن مشاهده خواهید کرد، تا آنجا که خود به اعجاز آن پی خواهید برد، آبی که خداوند به عنوان هدیه به

مؤمنانی که از دور دست برای زیارت به این بیابان مشرف می‌شوند، ارزانی داشته است.

- در اینجا برخی از ویژگی‌های آب زمزم را به اجمال بیان می‌کنیم:
- علی‌رغم استفاده مداوم از آب زمزم تا به حال این چاه خشک نشده است.
  - آب این چاه از زمان بوجود آمدن تا به حال دارای ترکیبات معدنی یکسان بوده است.
  - به گفته زائرانی که برای مناسک حج و عمره به خانه خدا مشرف شده‌اند و از این آب نوشیده‌اند اذعان داشته‌اند که آشامیدن این آب باعث شادابی و رفع خستگی در آنان گردیده است.
  - این آب در نقاط مختلف دنیا آزمایش شده و دارای تقاضای بالای در سطح جهان می‌باشد.
  - هیچ‌گونه ترکیبات شیمیایی و یا کلر جهت ضد عفونی به این آب اضافه نشده است.
- برخلاف چاه‌های دیگر هیچ‌گونه رشد و زندگی گیاهی و جانوری در این چاه وجود ندارد، و علیرغم آن که این موضوع خود باعث طعم بد و بوی نامطبوع آب می‌گردد، اما آب زمزم بدینگونه نمی‌باشد^(۱).

علاج با آب زمزم

۱- ماء زمزم معجزات و اسرار (ص ۲۶).

آب زمزم بهترین آب روی زمین است، و رسول خدا ﷺ آن را شفای بیماری نامیده‌اند، و رسول اکرم ﷺ آب زمزم را بر روی بیماران می‌ریخت و به آنان می‌نوشتند.

امام ابن قیم رحمته در طب نبوی می‌گوید:

من استسفا با آب زمزم را آزموده‌ام، و برای بیماری‌های مختلفی نوشیده‌ام، و با فرمان خدا شفا یافته‌ام^(۱) در مکه ایامی بر من گذشت که در آنجا بیمار گشتم، و هیچ‌گونه دوا و طبیبی را نیافتم، پس با سوره‌ی فاتحه و آب زمزم خود را مداوا نمودم، بدین صورت که آب زمزم را بر می‌داشتم و چندین بار سوره فاتحه را بر آن می‌خواندم سپس می‌نوشیدم، بنابراین با آن بهبودی و شفای کامل یافتم، بعد از آن برای خیلی از بیماری‌ها بر آن اعتماد می‌کردم و بهترین فایده از آن را می‌دیدم^(۲).

سرگذشت خانم لیلی حلو مغربی، که به بیماری سرطان مبتلا بود، و پزشکان از معالجه‌اش ناتوان شده بودند، مشهور و معروف است، که بوسیله آب زمزم کاملاً شفا یافت، حکایت کامل آن در کتاب‌ها و روزنامه‌ها نوشته شده و همچنین در سایت: رساله الاسلام، و سایت‌های دیگر ذکر شده، و نوار کاست با صدای خودش نیز وجود دارد.

همچنین ده‌ها افراد دیگر که از بیماری ضعف بینایی یا درد کلیه و غیره رنج می‌بردند با آب مبارک زمزم شفا یاب شده‌اند.

از آنجایی که رسول خدا ﷺ آب زمزم را شفای درد و بیماری نامیده‌اند، به اغلب بیمارانی که به بنده مراجعه می‌کردند، نوشیدن آب زمزم را توصیه می‌نمودم، و اکثراً نیز نتیجه مطلوبی می‌دیدند، بخصوص بیماری بود که از

۱- طب نبوی (ص ۳۹۳).

۲- طب نبوی (ص ۱۷۸).

سنگ کلیه رنج می‌برد و پزشکان برایش عمل. جراحی تجویز کرده بودند، الحمد لله با آب زمزم و داروهایی طب نبوی، خداوند به وی شفا بخشید. و همچنین زن و مردی که از عقم و نازایی شکایت داشتند به فضل خداوند با آب زمزم و کثرت استغفار و تجویز برخی دارو از طب نبوی، دارای نعمت فرزند گردیدند.